

PROGONSTVO BOGA I JUDE

10-7487 1623

...da prospemo tu bajatu vodu iz testija, drugovi. Tu nečistu vodu s tučenjem i udavljenjem insekta, tu vodu prekrivenu modrikastom prašinom koju nije mogla da oduva naša mala duša, tu vodu sa zabokretninama, sa otrovnim mrmoljima što su gamizali kroz nju kao žive dlake i nas činili bolesljivim, gnusnim i nižim od svih. Pobjeda je već naša, drugovi, i nismo ničiji priprepak. Sada je čas da prospemo tu davnašnju vodu i da zahvatimo novu koja će nam povratiti lepotu i misao vezlju: da kupe nove niti, i misao zidara, da promene kamen i način zidanja jer već imamo ono zbog čega su se naši preci dobrovoljno ubijali, iako među njima nije bilo nikoga da to zapiše da bi se znalo, da to ipak ostane da se zna i da se nastavlja. Započnimo da pijemo novu vodu drugovi i drugarice, narodni fronte i afeže, omladino i pioniri, započinimo od našeg ukradenog vremena i imena zato što nema više žandara koje treba podmićivati, ni petlova koji će gubiti glave iz perja u rukama tuđih vojnika, ni pasa koji će potinjati da laju, nedomokriviši se po plotovima, da bi nam prekinuli loše snove za još goru javu, ni skitnica, ni prosjaka, ni gataru, ni trgovaca čilimima sa princezama koje voze jeleni i kurjaci na zlatnim saonicama i pod crvenim mesečinama, ni poreznika, ni lopuza, ni šumara kojima ćemo peći jaginđu da bismo seki u svojim šumama i da, dok sećemo, smotimo alevu papriku zatvorenu u kutiji imalina ili u kutiji šibice ili u komadu pocepane ženske košulje i da se vraćamo puni ušiju, pljuvačke, daha i izmeta pre-punih čunura. Snužilo nam se već drugovi, već nam je pozlilo gledajući po opštinskim zgradama tuđe careve i kraljeve, špiritaste i sa čuturastim glavama, sa kapama uzdignutim i zategnutim kao bivolja balega, ugaćane među žutim širitima i gajtanima i sa orđem dobijenim za krađe. Poružnjava nam njihova posna lica iz prašnjavih stakala, upljuvanih od svakakvih insekata. Drugovi i drugarice, naši mladići postaju heroji na bojištima. Postaje i onaj koji se zaključavao u svojoj nepokrivenoj kući, jedva pod krov stavljenom; s jabukom na vrhu kao umanjenoj sunce i s belim platnom i bosiljkom, s čarapama, uokruženim crvenim pletivom, kao što mu je kuća bila opkoljena kada ga naterashe da izađe, ne za njih, već za njega; i onaj što je nosio u džepu mrve, goluzdravce i razbijena vrapčija jaja, i onaj što je uvek imao gliste u stomaku i onaj koji se nalazili usnulog po podrumima i štalamama... Ovo je čas naše najveće pobjede!

— Živela naša pobjeda! — viknu neko od ljudi i zdrobi orah među zubima.

Ljudi prestadoše da žvaču i zapljeskaše rukama. Neki su pljeskali poluotvorenih ustiju s nesažvakom hranom među zubima. Nad njima su se lelujali kise-lasti dimovi slični svilaštim maricama proslina na užetu za sušenje. I ponovo produžiše da puše i jedu jesenje voće. Muškarci zavijahu duvan u kukuruzovinu, roditelja je protakalo mleko kroz košulje i one vadahu dojke pred mala detinja ustašca.

— Smrt neprijatelja Makedonijel — viknu jedan od učevnijih i produži da jede klip zrelog, kuvanog kukuruza.

— Smrt — viknuše ljudi i pod njima zakrače ljuske oraha i pojeđenog voća.

Celo je selo bilo oduševljeno govorom i predstavom ljudi koji su ličili na dodole. Jedini je, za koga se znalo da nije tu, bio Krste Kvačkovski koji je još uvek plaćao seoskim pevačima da bi mu zapisivali nove pesme na okrećenim zidovima njegove sobe. Taj je sigurno ležao u krevetu i pevuckao pesme napisane ugljem po zidovima.

Binu su zatvorili s dve pocepane ponjave i ljudi ponovo zapljeskaše. Dizali su ruke nad glavama kao počadalu slanu razenu nad trulim kućama.

Na binu ponovo izađe jedan čovek.

— Drugovi i drugarice! — reče čovek — predstava je završena.

— Nije — reče jedna žena između ljudi — predstava nije završena... Mi hoćemo so. Gde je so koju si nam obećavao.

U okna škole su udarali naježeni vrapci i ponovo odletali ka brdima. Po brdima je bila magla jer se voda pretvarala u razna čudovišta.

Soli, soli — vikali su ljudi — predstava nije završena... Nećemo više da jedemo neslanu hranu, nećemo da jedemo pomije.

— So dolazi drugovi — odgovarao je čovek s bine — so dolazi i odeća za vas.

— Samo ako slažeš — reče Vasilje Lazarov — napraviti od tebe kominu koju će obletati vinske mušice.

— Nijedna te voda neće oprati zatim i ništa živo neće hteti da te jede — reče njegov brat Arsenija.

Ljudi su izlazili na drum razrovan blatom od ranijih kiša. Po udubljenjima je bila zamućena voda čija je boja podsećala na magle po brdima. Bare su se nabirale kao platno beljila koje visoko dižu svoje mlative i od toga im se sužavaju zanjihane grudi pod platinenim haljinama. Ljudi su sada imali mnogo drugih stvari pred sobom. Bašte Popokih, preko puta crkve Svetog Tanaska, behu već obrane. Među ras-

čerupanim stabljikama suvih paprika muvalo se nekoliko ufitljenih volova, zabrabonjenih slabina od sopstvenog izmeta. Volovi su šmrkali nad vlažnom zemljom, brljali njuške i išli da tešu vratove o vočke pokraj reke. A vočkama su se njihovih vrhovi kao od zemljotresa. Jedan je starac, među volovima ljuštio i jeo korenje s kupusišta. Ljudi su ga gledali preko crkvenog groblja i to ih je podsećalo na smrt. Iza njih je treperilo rastinje i provetralo vazduh. Jer su drunovi osim blatom užasno bili zagađeni i smetištima. Kokoši su crkavale i trulile u jendecima i kraj gnilih i razvaljenih plotova. Voda im je razjedala perje i ljudi su, gledajući ih, skupljali noseve. U kućama je bilo zagušljivo od katrana, smola i otrovnih trava. Carobnice su kadile domove protiv bolesti i loših glasova.

Od crkve prolećnih bogova silazilo je nekoliko žena i seoski pop. Ljudi su se okretali na tu stranu i gledali u mislima najlepšeg boga. Gledali su ga na njegovom belom ili purpurnom konju kako stoji u njivama među mladim žitima; pred lešom ubijene zime. Izlazili su iz velike povorke s njegovim slikama i zakopavali crvena jaja i zelene grane-medaše po njivama. Trebalo je da se zaštite od belih ubistvenih gradova. Zatim su se opet vraćali u dugačke redove gde su se pevale božje pesme. Glas im je šumeo vazduhom, među zelenim šumama kao koplje tog boga kada je štiti njive od velike aždaje. Ljudi su se razilazili i okupljali sve dok ne shvatiše da to rade samo u svojim mislima. Jer je sada bila jesen s velikim procepima za kiše i vetrove. Ali su kiše bile pretvorene u maglu koja se raspadala po brdima kao mokra, kudeljasta pihitja. Zene i pop su se primakli ljudima.

— Stanite vi sramne cvečke — rekao im je Nove Dimoski — stanite vi koji klečite pred oljuštenim ikonama i molite mrtve da pomognu žitima.

Od smrdljivih cigara ljudima su se priljele dlake oko ustiju. Prijle su se kao trave na silnom pripeku.

— Neka se niko od vas ne vara — reče pop — ako misli da je mudar, na ovom svetu neka bude lud da bi bio mudar. Mudrost svijui je samo u jednog.

— Mrtav je bog popeee — reče Nove — mrtav je i ti više nemaš snage da ga oživiš.

— Moja se snaga u slabostima vidi — reče pop i zanjihala kadionikom sa srebrnim lančićima.

Zene su se kao crkveni hor razmeštale oko popa. Među njima vazduh zamirisa na tamjan i duvan.

— Gde si bio do sad probisveti jedan — govorila je Novetu jedna žena. — Zar nisi ti do lane nosio bakračić sa krštenom vodom? Nosio si ga i išao jednako uz popa. Pevao si božje pesme i kroz njih se molio za kiše i duge među selima.

— Uzdigao sam svoju dugu u oblake — recitovao je pop — da bude znak zaveta između mene i zemlje! — rekao je bog prema proroku Danilu u devetoj glavi.

— Kad postade ovo što si? — nastavljala je žena približavajući se Novetu — kad postade maslina na tri čoka. Otkad si skočio protiv boga? Otkada je prestao rat? Pljuh!

Nove je stajao nad jednom barom i crveneo od lju-tine. Na kapi je imao slamke i paučinu. Na vodi barice su mu se odslakavale nosne duplje i ličile na dve crne i okrugle kapike.

Sve je napisano u svetom pismu — reče pop — baš sve! Da će izdati brat brata i otac sina i da će ustati deca protiv roditelja i pogubiti ih. Ljudi će umirati od straha i čekanja na ono što dolazi na zemlju. Jer će se dići i sile nebeske. Opuštaće naselja i izginuće živi stvorovi.

Zene su se oko popa razalostile i krstile.

— Moć je samo u ljudima — govorio je Nove — a ne i u slikama po zidovima; u molitvama i u onome što se ne vidi.

— Različne su sile i slike — reče pop — ali je bog jedini koji sve čini u svemu. Po prvom poslanici.

Na drveću su graktali govran i na suvim se granama njihali kao crno lišće. Zene su držale ruke pod keceljama, muškarci su palili cigaretu na cigareti.

E taj — reče bela udovica Evdokija — evo taj mi je govorio da imam najlepše noge u selu. I krstio se da bi mu verovala. A ja sam ih i imala, da proštiš, ali drug nije mi omirisao. Jer da sam ga uzela među noge, preseckla bi ga kao makazama. Prekinula bi ga kao vrpce i takvog bi ga odnela njegovoj ženi.

Ljudi su se zakikotali a lice im Evdokijino zaliti na sneg koji može odmah da se pretvori u vodu.

— Čijim ćeš ustima — reče pop — čijim ćeš ustima učiniti sebi pohvalu?

Zabludeo si ih — odgovori Nove — previše zabludjele žene bogom, ali nijedan bog neće odgovarati za tebe.

— A Solomun je rekao — produži pop — Gospod me je mnoj početku imao na putu svome, pre svojih dela i pre svakog vremena. Ali ja znam — uzdahnu pop — znam i ono Gospodovo: ne boj se onih što ubijaju telo a dušu ne mogu.

Dah ljudi je podsećao na iznošenu i neopranu odeću. Među njim je dolazio nekakav hladan talas i jedan stariji čovek.

— Je li završen rat prozeblu drugovi — pitao je stariji čovek — ako je završen, sveci, popljujte sebi nokte jer on nikad neće biti završen.

— Završen je, završen — odgovarali su ljudi — ali okontavaš i ti koji ne znaš da li je okontan?

— Na drumovima se dime smrskani kamioni i vojnici — pričao je čovek — i ljudi trče i raštrakuju kamione; krađu gvožđe i benzin da bi zapalili kuće izdajnika. A kuće su razgrađene i oko njih ima izmeta od nesanih jela. Ne tužni više nebo i strah više ne dolazi otud. Strah se sad pomalja s planine, od dolaženja zime što se krije iza onih magli.

— Smrt fašizmu — uzviknu neko.

Duga kolona dronjave i musave dece marširala je mokrim i studenim drumovima. Većina ih je bila bosa i noge su im postajale roze.

— Da dotučemo neprijatelja — viknu jedno dete i šmrknu.

— Tukli bi vi posan kačamak, barenu tikvu, poparu s rasolom, kad bi ih bilo — govorio im je Spiro Janev.

Deca su okružavala Spira.

— Koga biste vi tukli, pedali ljudi, deset pedalja slina — sažaljevao ih je Spiro.

— Majka je tvoja bila koplječa Spiro, majka tvoja koplječa a ti izdajica — reče jedan čovek.

— Nisam, ne bilo me, nisam ni izdajica ni borac. Da sam bar jedno bio...

Spiro se kleo kao prokleta žena.

— Još gore — reče čovek — ti si kočničar.

Narod je trčao ka drumu. Otuda su dolazili kamioni koji su dovezli odeću i hranu. Otuda je dolazila UNRRA.

— Ne idem kod te rospije što dolazi da nam mami muzeve — vikala je Dosta.

Druge su se žene dovikivale, raskećavale i mokrile stoječki u jarke kraj drumu.

— Nije ona rospija — vikali su tuberkuloz zni — nije to ako daje odeću i hranu.

Tuberkulozni su ispljuvali krvavu sluz i dah im je mirisao na rza sapun.

Živela, pisao je neko po zidu; UNRRA vikali su ljudi koji su se okupljali oko njega.

Živela UNRRA.

Kamion se približavao tutnajući okukama drumu kao letnja gmriljavina. Ljudi su se širili kao vrece od konopije koje su omdolavali ispod miški. Ljudska vreva se utrkivala u zujanje motora.

— Drugovi i drugarice — vikao je jedan čovek u prijavu košulji upljuvanoj od buva oko vrata — najpre ćemo drugovi deliti deci palih boraca.

Kako te ne ubiše Leno čerko kad si otišla u partizane — šaputao je jedan starac — kako te ne ubiše Leno kad nisi znala zašto ode tamo i zašto osta živa, a mogla si i da izdaš, kako te ne ubiše, da te kamenom neko ubio a ne puškom, bar bi sad više vredele smrt volova, koja nikom nije trebala, jer sam je star bio i nisam mogao više da se penjem u planinu, kćeri, kurvo, što ode možda smog toga i što osta živa opet zbog toga, kao što si tako mogla da postaneš i izdajnik zbog toga, Leno, belosvetska, kako te

PREINAČENJA

1.

Neimariš kulu svetilju
Telom i umorom
A vetar raznosi kriticama sedam mrakova
Jave nemaš

Neimariš okove spavačima
Rastočenom krolju
A let je sunovratan kroz neiscrpu noć
Sna nemaš

Neimariš branu belokosnu
Razbijenim grudima
A neistraženi časovi nezabranjeni odlaze
Reči nemaš

2.

Ako si na zakazanom mestu
U svojoj maloj galaksiji
Ako već moraš biti prisutna
I u smeni podižnih doba
Onda ostani dobro sakrivena
Za korenje među rastresitom zemljom
Vlaga je u pokretu
Dubina joj ne odoleva
I neće prevačiti put
Iz ovog uhođanog privida
U sazvežđe novo

Miriši prispelo cveće miriši inje
Iz jagodica prstiju vadi iglice visoke šume
Ili nastavi da ležiš
I budi događaj u kretanju
Tvoje male galaksije
I budi nezatravljeno oko budi nezatrto uho
Između svesti o dolasku
I vesti o neizbežnom odlasku
Ostani tako zadata i utvrdi razliku
Smenjivanje godišnjih doba ionako je prolazno

Onda privilegij uz prve ponuđene bokove
Ovom ivicom ionako prestaje sigurnost
I neće se više vratiti toplim beinama zime
Tu su zamke međuprostora i praznina
Tu su i delovi izlomljenih igračaka u vremenu
Koje stavlja obećanu reč na prvo pravo mesto
U satvorenoj pesmi tvoje male galaksije

Ako si već na zakazanom mestu
Onda je stvarno bolje da ostaneš
I zemlja te podnosi
I zidovi trpe
I nebasa te podrazumevaju
A smenjivanje je kao šarena duga
Što u začuđenim očima netom zgasne
I još više
Kao miris sobe posle dugog sna
Što u probuđenom biću netom zamre

Gde već jesi
Vlaga je u pokretu
Svetlost u zadnjem prsku prema svetu
Mada možda ležiš
Mada možda čekaš
Svoj pravi čas svoj dobar hip.

3.

Ako si na zakazanom mestu za novi krug
Ako si već pri svesti o započetom i odigranom
Udahni sada tu odnegovanost balkona

Koraci u dubini
Koraci po pločniku što te čeka
I ostaci leda u nadnetom oblaku
Uporno troše i vid i sluh

Samo pogledaj
Zamreće u cveću i zvona što tonu
Kao i pre bez nadnetog oblaka
Kao i uvek kada je vedro
I manje i više prozračno i modro
Od svakodnevnog života

Ako si na prozirci u ko zna kojoj
U ko zna čijoj svetlosnoj godini
Pogledaj sada i kroz taj otvoreni prozor
Reka nezabranjena teče
Hlape nesanic iz čaše međuočja
I java kolo poricanja vodi
Za usne školjke u tišini
Za vidna polja u praznini

4.

Sestrinski kidiš na zajedničku masku
Loviš pravila igre u nezarošena ogledala

I pitaš
Ovu tromost ovaj stišani raskoš pitaš
Šta održava one koji su u kretu

I dok skidaš rublje
Kako bi bilo lepo kako jekovito
Da se daš smesti
Ili da dohvaćaš tu stolicu za naslon
Da je pomeriš ma u kom pravcu
Ili stara lica u novom okviru da okreneš
Za ovu priliku prema zajedničkom zidu
Zatvori bar tu kutijicu s kremenom za lice
Ovo je čas u kome treba zatvoriti sve
Što podseća na mrtve krugove
U njemu nema tajne za one koji odlaze

Ovo je čas
Lakši od vazduha
Teži od mjedi
U njemu praznine prazninu kote

5.

Smiri se
U šarenoj nežnosti prizemljara
Smiri se na sećivu uspaljivanja
U mlakim potleušicama spavača
Smiri se
Kao crv zatečen kako teško diše
U zgrušanoj krvi otvorenih rana
Smiri se i moli blagoslov
Obnavljanju koje nas ponavlja

Smiri se u osi sunokreta
(O kome sada nije reč)
Smiri se smiri na pragu izbora
I gledaj da baciš kocku visoko
Da je baciš nebu pod oblake
Da se više ovdje ne razigra
Da se ne klati tamo i ovamo

Neka se uči redu

6.

Ostani topli i sa velikim suncem
Sa svakim dolaskom
Među njihova četiri zida

Fredano si padala napred i nazad
I svetlost prostupa kao zvezda stajačica
Pogledom u tamno zakucana
Kada se saznalo za tvoj pad
Kako si im otvorila i pokazala sedmo nebo
Koliko porastoše u doba tvojih dolazaka
O tome čuti ptica zajednička
Poplašena padom otvaranjem i rastom

Ostani topli i sa velikim suncem
Sa svakim novim krugom
Tvoja se igra iz sebe same radala
I sada je dobro
Stvar se sama po sebi nekako uredila
I sada uspevaš svezati kraj s krajem
Žeženog leta koje kali pomisao
Na isprazne ure i jalove dane
Kroz zgusnute pretpričetne postove

Pesma je u padu kad telo zataji
Netom se otvoreno nebo okrene iznad glave
I reči zarastu u neprozir gust kao blato
Sve to biva zbog bića
Obuzetog padom otvaranjem i rastom

Ostani topli i sa velikim suncem
Sa udesom ženika između neba i zemlje
Tvoja je telesnost izdašna
I vremena će doći
Da lepo i pregledno središ svet utisaka
Onda će možda da iskrasne
(A to se nikada pouzdano ne zna)
Još jedna mlaka slika
Slična kasnom cvetanju u saksijama
Slika u kojoj se ne može opstati
Ali kojom se svojski možeš poslužiti
Njome ćeš jedan svet tumbе okrenuti
Zatim ćeš se lako pokrenuti
Levo i desno predelima svoje galaksije
Tek toliko da se krećeš
I da igraćeš opomene
Kako je pod velikim suncem sve moguće

Svi su već napolu i evo veće opet pada
I otvoreni gradovi bruje u muzički vodopada
I minareta urastaju u tmsku iskovanu od tamna zlata
I sve se troši i sklanja
Obavljeno padom otvaranjem i rastom

Ostani topli i sa velikim suncem
Sa svakim novim otvorenim krugom
Vode tvoje ceste sve dalje i dalje
Kroz ove titrave ove neumorne jeke
Začete ko zna gde i zašto
A i vreme čini svoje
U čvorove veže javke i opomene
Pa prelaziš s jednog na drugi
I ideš
I hodaš
Na vatra i vodu podsećaš
Neumorno
Neumitno
Kao šetalica ure

I evo zemlja sklupa oči pred zadatim padom
I evo otvaranja ova pribode se kraju
I evo odumire izvesnost i pesme nepokorno rastu
O bolno krvi i mesa
Kažnjeno padom otvaranjem i rastom

Ostani topli i sa velikim suncem
Sa opalom snagom braće
Ti si odlazila odlazila odlazila
I rasprostirala se jutrima
Kao potmula zvonjava (iz praznih hramova)
Po ulicama mostovima trgovima po licima
I jedan čitav svet je odlazio odlazio
Sa svojom pesmom
Su njenim blagom
Sa njegovim sjajem
Odlazio

ne ubiše kamenom ili čime drugim — šaputao je starac a oči mu od suza postajahu krmeljive.
Nepoznati čovek je stajao na kamionu kao milostivo božanstvo. Pozivao je ljude i delio im konzerve mlečnog brašna i jaja u prahu.

— Kakve su to kokoši — pitala je jedna žena — kakve su to kokoši koje snesu jaja u prahu, i kakvi su to ljudi koji muzu prah iz krava.

Ljudi su slegali ramenima i podvezivali džakove. Neke od žena su se zaklanjale i probale haljine od sumnih svila malo oparane po šavovima. Vrtele su se, trljale ih među prstima, njušile ih i kikotala se. Zatim su oblačile čarape koje su im dosezale čak do toplih prepona, raširenih od rađanja. Muževi su se obilježivali oko njih, obletali kao oko novih žena. Oni ih nikada do sad nisu videli u svilenim haljinama sa svetlim kaišićima prepasanim oko debelih stomaka. Nikada im nisu videli noge u glatkim čarapama podignute na debele štitke.

— Živela UNRRA — ponovo povikaše ljudi vraćajući se u kuće.

Kada su izašli napole muškarci su bili u crvenim i žutim odelima. Neki su nosili i vojničke bluže. Bluže su sigurno bile sa ubijenih vojnika. Jer su bile neopране i imale zasušenu krv s predla. Pa, ipak, svi su pravili razdeljke češagijama i nisu se prepoznavali kada bi stali pred ogledala koja su za seno kupovali od cigana. Bili su šarene kao u karnevalske praznike.

— Mi se oblačimo — viknu jedan čovek — a puštamo da izdajkinke drugi traže.

I čovek pokaza na njive sumračne i oglođane. Ljudi su trčali tamo i približavajući se sve su bolje prepoznavali čoveka kome su ruke bile vezane kanapom.

— Judo — vikali su ljudi i pljuvali ga u lice — ti si odbrojavao svoje dane i nemaš šta više da brojiš.

Juda je žmirkao i smeškao se. Po obrazima su mu tekze žute luge i pljuvačka.

— Ja sam vam samo pomagao — govorio je Juda — ja sam samo omogućavao ljudima da postanu heroji. Jer sam izdajući ljude, ja radio protiv sebe. Ali vi ne možete to da razumete.

Smrt za njega — viknu neko — on hoće da se izvlači rećima. On hoće da nas prinudi da ga slušamo.

— Judo, strvino crvljiva — vikali su tuberkulozni i

opkoljavali ga da bi ga pljuvali. Otvorili su usta i ukazivala su im se crvene i zagonetne desni.

Juda se i dalje smeškao.

— Za svaki rat su potrebne Jude — govorio je Juda — potrebni su i heroji koje će obesiti zbog toga. Ali vi ni to ne možete da razumete.

Nebo je bilo mutno kao bare na drumu. Nad zemljom su graktali gavrani i naokolo se raspadale magle. Sva je promaja bila vezana po medama, za njihove vazdušaste grane-medabe i sve je naokolo bilo nepokretno. Ljudi su gacali po blatu skupljali ga opancima i prskali se straga. A bili su prvi put tako lepo obučeni, gore.

— Zbog ovakvih izdajica — zbog ovakvih su žene naučile da čekaju poginule mužve, ne hoteti da veruju da su poginuli. Nadaju se i varaju se jer su im gatare to pročitala na njihovim belezima.

— Ovak je — dodade drugi — ovaj je s neprijateljskim vojnicima ganjao žene po njivama i dovodio ih do ludila.

I muškarci su se redali oko njega. Juda je povijao glavu ka mokroj zemlji. Krio ju je kao od otrovnih radavina. Zatim je gledao u vis, i gnevna lica ljudi koji su kružili oko njega i zakopčavali pantalone. Činilo mu se da je uhvaćen i smanjen od nekog tamnog oblaka s poganim pipcima. Gledao je i premirao.

— Vaše mokrake nisu slane — rekao je Juda — moja je slana.

— Qsusiće ti se i zardae ti — vikali su ljudi — još malo pa ćeš zardati u tebi.

I opet su ga zaklanjali i nadnosili se nad njim. Otvorao je on širom oči, kolutao je njima kao pegavim voćkama nataknutim na živu, svetlosnu nit koja se cedila iz njihove sredine.

Video je ženu na krstini ječmenovog snoplja kako poseže negde ka nebu. Možda je time htela da bude bliže dvi svog muža koga su ranije pokupili na streljanje tui vojnici po jednoj odluci. A padala je kiša i žena je bila osvetljavana munjama boje prolećne duge. Gledao ju je i on je znao da li njega tako glasno proklinje ili nekoga na nebu. Suze su joj se mešale s kišom a možda su i kišne kapi bile njene suze.

Možda je samo zbog toga i počela kiša. I deca su oko nje plakala uvlačeći se među debelo snoplje. Smeja

se samo Juda pojavljivan na nekom prozoru, zagledan u žene koje su se vraćale, uplakane, iz crkve. Žene su umivale lica u vodojažini i bacale žeravice preko glave. Zatim su koračale tri puta napred, dva puta nazad i tako ulazile u kuće da očiste sobnu nečistoću.

„Ako te oko tvoje sabažnjuge iskopaj ga — mislio je Juda — ali ja to nisam uradio i niko ne može da razume zašto. Niko ne može da me razume od ovih ljudi koji mi spremaju san koji nigde ne završava. Jer će taj san biti san mrtvaca. A Isus je rekao apostolima: i dok se razdani neko će tri puta zaboraviti na moje reči. I uradi to Juda, a Juda sam bio ja i znao sam to. Ali sada i Isus ima moje prognostrvo jer je bio na mojoj strani i imali smo ista iskušenja.“

Obruč ljudi se ponovo stešnjavao kao magle unao oko koje su ličile na vazdušaste planine pakla sa freski iz crkve.

— Završite prvo s bogom — govorio je Juda — jer su moji grehovi i njegovi grehovi i jer sam ja vas više ujedinio protiv sebe a ne on. Greška je moja samo u tome što sam zakasnio — govorio je Juda i brisao uplujvano lice kolonima.

— Zato ti on ubrjava smrt — pištalo je neki po-božni glas nad njegovim presamićenim i mokrim telom.

Odveli su ga u njive koje su bile kao na čardak podignute. Sa jabuke preko koje prebaciše konopac pobegloše soje i odleteše ka selu. Mnogo je ruku podiglo Judu, izdiglo ga.

Jabuka se zanjihala i s nje pade poslednji žuti list. Kao da je to bila poslednja žuta ptica koja nije otišla s jatom.

— Pade njegov list — reče neko — odlete mu duša. Već se smrkavalo i ljudi su se udaljavali preko gnjilih strnjista. Iza njih je visio Juda kao plašilo iscedeno iz okolnih magli, kao prikaza zgrušana u sumrak.

— Da mu polomimo noge — reče neko — trebalo je da mu polomimo i noge da ne može da se vrati ni kao mrtvac.

— Pao je njegov list — ponavljao je neko među ljudima — i taj list nikad više neće da se vrati na jabuku.

(Preveo s makedonskog Slobodan MIČKOVIĆ)